

nok også i denne forbindelse J.O. Krag og K.B. Andersens »Kamp og fornyelse« (1971). Det er bemærkelsesværdigt, at vi i disse bøger (og i Karsten Madsens reportager i BT og Ekstrabladet) har fået mere at vide om interne forhold og standpunkter end i noget andet parti. Det er også bemærkelsesværdigt, at sager, der er ofret megen opmærksomhed på hos den ene, ikke har vakt den samme opmærksomhed, eller i hvert fald omtale, hos den anden eller tredje. Bortset fra de mange kildekritiske problemer, disse erindringer og kommende rejser, (dem lever vi som historikere jo delvis af!), så er de en gevinst for historien. Det må dog nok beklages, når der er for mange antydninger, som f.eks. når Robert Pedersen om en partifælles manglende avancement siger, at det skyldtes, at han havde overtrådt Anker Jørgensens strenge moralkodeks. Enten må det siges, hvad der lå bag, eller slet intet siges.

Selve det snævre politiske arbejde optager i øvrigt kun den mindre halvdel af bogen. Der er særdeles velskrevne erindringer fra en opvækst i et københavnsk arbejdersmiljø før 2. Verdenskrig og af familiens tilknytning til Socialdemokratiet, der rækker tilbage til P. Holm og andre af bevægelsens tidlige koryfæer. Om tiden som typograflærling og om studietiden ved universitetet (økonomi) siges kun lidt; til gengæld er der fyldige stykker om den unge cand. polit.s liv først ved Arbejderhøjskolen i Roskilde og siden 1959-71 som forstander ved Herning Højskole. I skildringen af den her højtberømmede indsats – sammen med hustruen Rachel – er Robert Pedersen for tilbageholdende; der havde været al mulig grund til at gøre mere ud af at forklare, hvorfor det gik så godt her sammenlignet med andre højskoler.

Efter højskolen fulgte de mange år i Folketinget, 1971-88. Robert Pedersen

var en af sværvægterne i gruppen både i kraft af viden og arbejdsindsats, og der er et væld af oplysninger om arbejdsvilkårene, også når det gælder forholdet til den hjemlige kreds. Det hele er dog mest småepisoder, og en række personomtaler står ofte for uformidlede. Det samme gælder også konflikten med store dele af partiet i sikkerhedspolitiske spørgsmål, en konflikt som isolerede Robert Pedersen på en række områder. Også her vil nok den læser, der ikke har levet intenst med i problematikken, ofte savne en større baggrundsorientering.

Foruden det egentlige erindringsstof rummer bogen en række betragtninger over partiets udvikling og nutidige situation. Her er kloge og skarpsindige iagttagelser, men også en hel del som gøres specifikt socialdemokratisk, selv om det er fælles med den almindelige udvikling inden for parti-systemet. Dertil kommer, at der for ofte er for megen glorificering af fortiden. Det er muligt, at Robert Pedersen i kraft af held (eller takket være egen indsats) har virket i kredse med et højt politisk niveau i lokalforeningernes arbejde; men der er andre, der i samtiden og ved at følge virksomhederne efter de skriftlige kilder, har et ganske andet indtryk af livet ude i foreningerne, bl.a. karakteriseret ved at man påhørte folketingsmanden aflægge rapport på grundlag af de udsendte »socialdemokratiske noter«, hvorefter nogle få lokale og konkrete spørgsmål blev omtalt. Der er uden tvivl for stor tilbøjelighed til at tillægge medlemmerne et egentlig politisk engagement.

Vagn Dybdahl

Christopher Bo Bramsen: *Generaldirektøren. Vilhelm Meyer – en dansk forretningsmands liv i Kina.* (Gad, 1993). 381 s.

Vilhelm Meyer (1878-1935) var en af de »store danske« i Kina både forretningsmæssigt og i almen samfundsmæssig placering. Ved siden af en departementschefs funktion (fra 1904 Danmarks repræsentant i Shanghai) har hans barnebarn nu skrevet en biografi af ham, der vil indtage en fornem plads i den biografiske litteratur.

Bogens indhold samler sig om tre emner. Det første er dels et stykke om danske i Kina før Vilhelm Meyer, dvs. før 1902, dels fortløbende indskudte stykker om den politiske og sociale udvikling frem til 1935. Dette baggrundstof – vellykket og med klar sans for det relevante – optager i alt omkring 60 af bogens sider, men giver det perspektiv, som vil være nødvendigt for de fleste. Bogens to andre emner er Vilhelm Meyers forretningsmæssige indsats og familielivet i Kina med hovedvægten på Shanghai. Af disse to emner optager det forretningsmæssige den mindre del.

Vilhelm Meyer kom til Shanghai som ansat i ØK; i 1905 brød han ud og startede sin egen virksomhed, i et par år sammen med et par andre danske. Hans virksomhed gik hurtigt ind i et amerikansk selskab med Meyer som leder til ganske kort tid før sin død. Virksomheden var meget alsidig, men samlede sig mere og mere om entreprenørprojekter

og elektrificering. Den meget store forretning, efterhånden med omkring 1.200 direkte ansatte, gjorde Vilhelm Meyer til en meget velstående mand, og der foreligger mange vidnesbyrd om hans professionelle dygtighed og hans forretningsmæssige talent og tæft. Derimod er der ikke i bogen mange konkrete vidnesbyrd om selve det forretningsmæssige, her har kildematerialet eller rettere manglen på dette vel heller ikke åbnet mange muligheder.

Når det gælder det personlige og livet for en dansk familie i den europæiske overklasse i byen, da flyder til gengæld kildematerialet rigt. Det er dels materiale i familiens papirer, dels breve fra familiens tjenestefolk. Uden at familielivet og den smukke karakteristik af bogens anden hovedperson, Vilhelm Meyers hustru Kirsten, f. Bramsen, forsvinder, er der her tegnet et billede af livet på solsiden af de mænd og kvinder, der bar »den hvide mands byrde«. Det er gjort med en træfsikkerhed og stilistisk formåen, der bringer bogen på højde med de bedste internationale bidrag til karakteristik af denne korte periode, der har leveret stoffet til megen fiktionslitteratur. Teksten er rigt illustreret fra »familiealbummet«.

Vagn Dybdahl

REGIONAL OG LOKAL HISTORIE

Hans Helge Madsen: *København før og nu – og aldrig*. Bind. 13: Østerbro. (Fogtdal, 1993). 304 s.

I årene 1987-91 kom værkets første 11 bind; det sidste indeholdt et stort og fint gennemført registersystem. Som planlagt dækkede det meget omfattende

værk hovedstaden inden for voldene og søerne, mens man afstod fra at medtage den øvrige del af Københavns-området. Senere fulgte imidlertid som bind 12 Frederiksberg og nu altså et bind, der dækker Østerbro; om Vesterbro og Nørrebro følger senere, forlyder ikke.

Det rent topografisk styrede værk